

Abstrakt

V současnosti se většina vědecké pozornosti zaměřené na změny početnosti ptáků věnuje ptákům zemědělské krajiny. Výzkumům lesních ptáků je naopak věnováno daleko méně prostoru, a to i přes fakt, že lesy v Evropě tvoří v některých částech podstatnou část krajiny. Navíc v celé Evropě, a zejména v České republice, prochází razantními změnami. Ve druhé polovině 20. století docházelo ke zhoršování jejich kvality znečištěným ovzduším, později porosty regenerovaly, avšak čelily dalším výzvám, jako jsou globální změny klimatu a epidemie dřevokazného hmyzu. Lze tedy předpokládat jejich zásadní vliv na populace lesních ptáků. Většina prací zkoumající vlivy lesního prostředí a lesního hospodaření na ptačí populace je však jen velmi lokální, omezená na ekologicky hodnotná, a tedy dosti specifická, stanoviště, nebo zkoumá pouze malé množství druhů ptáků. Přitom se však údaje o vývoji stavu lesních ptáků v celé Evropě různí. Například ve Finsku lesní ptáci ubývají, kdežto v sousedním Švédsku je tomu naopak. V této práci jsem si dal za cíl lépe zmapovat, jaké vlastnosti lesních porostů ovlivňují konkrétní druhy ptáků, v rámci výzkumu provedeného na celém území České republiky. Rozhodl jsem se prozkoumat všechny typy lesů všech nadmořských výšek, lesy ochrannářsky zajímavé, lesy v horských územích i lesy čistě hospodářské. Hodnotil jsem výskyt lesních ptáků v různých typech lesa popsaných podle jednoduše měřitelných údajů: zastoupení jehličnatých stromů, míry poškození lesních porostů, věkové struktury, růstových fází, etáživosti a zakmenění lesních porostů. Následně jsem zjišťoval, jak se podepisuje vliv zastoupení jehličnatých stromů a stáří lesa na vývoji lesních ptáků v čase. Výsledky mé práce ukazují, že všechny zkoumané vlastnosti lesa ovlivňují výskyt velkého množství druhů ptáků. Nejdůležitějším faktorem pro distribuci většiny lesních ptáků je zastoupení jehličnatých, respektive listnatých stromů. Dále jsou ptáci velmi výrazně ovlivněni růstovými fázemi lesa a mírou poškození lesních porostů. Prokázání vlivu míry poškození u velkého množství druhů ptáků v celostátním měřítku nebylo v Evropě dosud provedeno a moje výsledky se zároveň jeví jako velmi přesné. Vliv etáživosti, věkové struktury a zakmenění byl také průkazný, významný byl však pro menší množství druhů než předchozí vlastnosti porostů. Zastoupení jehličnatých stromů mělo vliv na vývoj početnosti u dvanácti druhů ptáků. Stáří lesa mělo prokazatelný vliv na vývoj početnosti u osmi druhů ptáků. V případě těchto temporálních vztahů jde o jejich vůbec první prozkoumání na dlouhodobých datech z celostátního monitoringu ptáků v celosvětovém kontextu.